

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ljubomíra Drápala a soudců JUDr. Zdeňka Novotného a JUDr. Mojmíra Putny v právní věci žalobců A) [redacted]

[redacted] bytem [redacted], B) [redacted],
bytem [redacted], obou zastoupených JUDr. Tomášem Prokopcem, advokátem se sídlem v Praze 1, Žitná č. 25, proti žalovanému [redacted] se sídlem v [redacted] [redacted], zastoupenému JUDr. Janem Kořánem, advokátem se sídlem v Praze 6, Čkalova č. 26, o neplatnost okamžitých zrušení pracovního poměru, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 21 C 547/93 a 21 C 548/93, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. října 1995 č.j. 13 Co 427/95-76, t a k t o :

Rozsudek městského soudu se z r u š u j e a věc se vrací Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Dopisem ze dne 25.10.1993 žalovaný sdělil žalobci A), že s ním z důvodu zvlášť hrubého porušení pracovní kázně podle ustanovení § 53 odst.1 písm.b) zák. práce okamžitě zrušuje pracovní poměr. Porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem spatřoval

v tom, že žalobce A) "jednal v rozporu se zájmy organizace a porušil právní předpisy, zejména pokud jde o zachování obchodního tajemství tím, že umožnil zneužití chráněných informací firmy [REDAKCE] pro účely konkurence (zejména poskytnutí seznamu prodávajících a nakupujících)", a že se stal společníkem "firmy [REDAKCE] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [REDAKCE]", aniž by si k tomu vyžádal předchozí písemný souhlas organizace.

Dopisem ze dne 1.10.1993 žalovaný sdělil žalobci B), že s ním z důvodu zvlášť hrubého porušení pracovní kázně okamžitě zrušuje pracovní poměr. Porušení pracovní kázně zvlášť hrubým způsobem spatřoval v tom, že žalobce B) "jednal v rozporu se zájmy organizace a porušil právní předpisy, zejména pokud jde o zachování obchodního tajemství tím, že umožnil zneužití chráněných informací firmy [REDAKCE] International pro účely konkurence (zejména poskytnutí seznamu prodávajících a nakupujících)", a že se stal jednatelem "firmy [REDAKCE] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [REDAKCE]".

Žalobci se domáhali určení, že uvedená okamžitá zrušení pracovního poměru jsou neplatná. Žaloby odůvodnili zejména tím, že "svým jednáním nenaplnili skutkovou podstatu dle § 53 zákoníku práce", neboť "nejednali tak, jak žalovaný v dopisech tvrdí, neporušili obchodní tajemství žalovaného uvedeným způsobem ani jakýmkoliv jiným způsobem" a o tom, že "je zakládána společnost [REDAKCE] [REDAKCE] byl žalovaný informován v každém případě více než jeden měsíc před 1.10.1993". Žalobci rovněž namítali, že okamžitě zrušení pracovního poměru nebylo předem projednáno s příslušným odborovým orgánem.

Obvodní soud pro Prahu 1, který projednání obou věcí spojil ke společnému řízení, rozsudkem ze dne 17.5.1995 č.j. 21 C 547, 548/93-52 žaloby zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Dospěl k závěru, že okamžitá zrušení pracovního poměru "odpovídají podmínkám uvedeným v ust. § 55 zák. práce", neboť v nich "slovně vymezený skutek je dle názoru soudu dostatečně konkrétní, aby jej nebylo možné zaměnit za ji-

ný". Použití seznamu dodavatelů a odběratelů žalovaného do projektu firmy [REDAKCE] lze podle názoru soudu prvního stupně považovat za porušení obchodního tajemství; porušení tohoto tajemství je třeba "v podmínkách tržního hospodářství a konkurence považovat za zvlášť hrubé porušení pracovní kázně podle § 53 odst.1 písm.b) zák. práce". Tvrzení žalobců, že jimi založená "firma [REDAKCE]" neprovozovala do 1.10.1993 žádnou činnost a pohyb na jejich účtě u komerční banky představoval pouze platby za služby právníkům a že projekt nebyl předložen cizí osobě, soud považoval za účelové. Námitku žalobců, že [REDAKCE], který jménem žalovaného se žalobci okamžitě zrušil pracovní poměr, nebyl k jednání za žalovaného oprávněn, soud prvního stupně odmítl s odůvodněním, že k tomuto jednání byl písemně pověřen jednatelem žalovaného.

K odvolání žalobců Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 25.10.1995 č.j. 13 Co 427/95-76 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobám vyhověl; současně rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně žalobci A) 2.220,- Kč a žalobci B) 1.810,- Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení každému ze žalobců 1.570,- Kč, vše do 3 dnů od právní moci rozsudku "na účet" JUDr. Tomáše Prokopce. Na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně dospěl k závěru, že okamžitá zrušení pracovního poměru nevyhovují požadavkům vyplývajícím z ustanovení § 55 zák. práce, neboť "důvody okamžitého zrušení pracovních poměrů nejsou vůbec skutkově vymezeny, jen se obecně a nekonkrétně uvádí porušení pracovní kázně jednáním v rozporu se zájmy žalovaného a porušení nespécifikovaných právních předpisů, jednání odůvodňující okamžitě zrušení pracovních poměrů není nijak konkretizováno, proto je nelze přezkoumat". V dopisech ze dne 1.10. a 25.10.1993 rovněž "chybí jako jeden ze základních předpokladů platného okamžitého zrušení pracovního poměru i časový údaj o konkrétním porušení pracovní kázně, a to, kdy se žalovaný o něm dozvěděl"; uvedený údaj je důležitý pro posouzení, zda okamžitě zrušení pracovního poměru bylo provedeno ve lhůtě stanovené v ustanovení § 53 odst.2 zák. práce. Okamžitá zrušení pracovního poměru jsou podle názoru odvolacího soudu ne-

platná též proto, že "byla podepsána osobou k tomu neoprávněnou". [REDACTED] [REDACTED], který oba dopisy podepsal jako jednatel žalovaného, nemohl "jako statutární orgán" vystupovat. Představenstvo, na jehož jednání dne 1.10.1993 měl být zvolen jednatelem, není orgánem společnosti s ručením omezeným; jmenování, odvolávání a odměňování jednatelů patří podle § 125 odst.1 písm.f) obch. zák. do "působnosti valné hromady společníků, která je nejvyšším orgánem společnosti".

V dovolání žalovaný namítá, že rozsudek odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, a že spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Odvolací soudu podle názoru dovolatele nevzal v úvahu v řízení prokázané skutečnosti, že oba žalobci se stali společníky a žalobce B) též jednatelem konkurenční společnosti [REDACTED] [REDACTED], aniž by si k tomu vyžádali předchozí písemný souhlas žalovaného, a že "vyzradili" utajované skutečnosti společnosti [REDACTED] [REDACTED] kterou si založili. Závěr odvolacího soudu, podle kterého [REDACTED] [REDACTED] nebyl oprávněn jménem žalovaného se žalobci okamžitě zrušit pracovní poměr, není správný. [REDACTED] [REDACTED] byl dne 1.10.1993 mimořádnou valnou hromadou žalovaného řádně zvolen jednatelem společnosti; tato mimořádná valná hromada se konala za účasti jediného společníka žalovaného, kterým je [REDACTED] se sídlem v [REDACTED] [REDACTED], a za tohoto společníka jednal jeho statutární orgán (představenstvo akciové společnosti). Dovolatel nesouhlasí ani s názorem odvolacího soudu, že okamžitá zrušení pracovního poměru nevyhovují požadavkům uvedeným v ustanovení § 55 zák. práce. Z dopisů ze dne 1.10. a 25.10.1993 podle dovolatele jednoznačně vyplývá, že důvodem okamžitého zrušení pracovního poměru bylo u žalobce A) to, že "umožnil zneužití chráněných informací firmy [REDACTED] [REDACTED] pro účely konkurence (zejména poskytnutím prodávajících a nakupujících), a že se stal společníkem firmy [REDACTED] [REDACTED] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [REDACTED] a k této činnosti se nevyžádal předchozí písemný souhlas organizace", a u žalobce B) to, že "jednal v rozporu se zájmy organizace a porušil právní předpisy,

zejména pokud jde o zachování obchodního tajemství tím, že umožnil zneužití chráněných informací firmy [redacted] pro účely konkurence (poskytnutí seznamu prodávajících a nakupujících), a že se stal jednatelem firmy [redacted] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [redacted]". Neplatnost okamžitých zrušení pracovního poměru nelze dovozovat ani z toho, že v dopisech ze dne 1.10. a 25.10.1993 nebyly uvedeny časové údaje o konkrétních porušeních pracovní kázně, a to, kdy se žalovaný o něm dozvěděl; "k posouzení lhůty uvedené v ustanovení § 53 odst.2 zák. práce" totiž její konkretizace v písemném okamžitém zrušení pracovního poměru není potřebná. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a aby věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky, který jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) věc projednal podle Občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.1995 (srov. čl. II odst.1 a 4 zákona č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů) bez jednání (§ 243a odst.1 o.s.ř.), dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat - s ohledem na to, že žalovaný se žalobci okamžitě zrušil pracovní poměr v říjnu 1993 - podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění zákonů č. 88/1968 Sb., č. 153/1969 Sb., č. 100/1970 Sb., č. 20/1975 Sb., č. 72/1982 Sb., č. 111/1984 Sb., č. 22/1985 Sb., č. 52/1987 Sb., č. 98/1987 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 3/1991 Sb., č. 297/1991 Sb., č. 231/1992 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 590/1992 Sb. a č. 37/1993 Sb., tedy podle zákoníku práce ve znění účinném do 31.5.1994 (dále jen "zák. práce").

Podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce organizace může okamžitě zrušit pracovní poměr jen výjimečně, a to pouze tehdy, porušil-li pracovník pracovní kázeň zvláště hrubým způsobem.

Podle ustanovení § 55 zák. práce okamžité zrušení pracovního poměru musí organizace i pracovník provést písemně, musí v něm skutkově vymezit jeho důvod tak, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným, a musí je ve stanovené lhůtě doručit druhému účastníku, jinak je neplatné; uvedený důvod nesmí dodatečně měnit.

Z citovaných ustanovení vyplývá, že důvod okamžitého zrušení pracovního poměru musí být v písemném okamžitém zrušení pracovního poměru uveden tak, aby bylo zřejmé, jaké jsou skutečné důvody, které vedou druhého účastníka pracovního poměru k tomu, že rozvažuje pracovní poměr, aby nevznikaly pochybnosti o tom, co chtěl účastník projevit, tj. který zákonný důvod okamžitého zrušení pracovního poměru uplatňuje, a aby bylo zajištěno, že uplatněný důvod nebude možné dodatečně měnit. Ke splnění hmotněprávní podmínky platného okamžitého zrušení pracovního poměru je tedy třeba, aby důvod okamžitého zrušení pracovního poměru byl určitým způsobem konkretizován uvedením skutečností, v nichž účastník spatřuje naplnění zákonného důvodu tak, aby nemohly vzniknout pochybnosti, ze kterého důvodu se pracovní poměr okamžitě zrušuje.

Při úvaze, jakým způsobem má být důvod okamžitého zrušení pracovního poměru konkretizován tak, aby byly splněny požadavky vyplývající z ustanovení § 55 zák. práce, je třeba mít na zřeteli, že ustanovení § 53 odst. 1 zák. práce vymezuje jen skutkové podstaty pro okamžité zrušení pracovního poměru organizací. K tomu, aby bylo možné v konkrétním případě posoudit, zda okamžité zrušení pracovního poměru je platným právním úkonem, je potřeba zjistit, zda nastaly takové skutečnosti, které právní norma předpokládá jako důvod pro okamžité zrušení pracovního poměru. Z důvodu uvedeného v ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce může organizace okamžitě zrušit pracovní poměr tehdy, jestliže pracovník svým konkrétním zaviněným jednáním porušil pracovní kázeň zvláště hrubým způsobem. Důvod okamžitého zrušení pracovního poměru proto musí být uveden nejen tak, aby bylo zřejmé, který z důvodů uvedených v ustanovení § 53 odst. 1 byl uplatněn, ale současně takovým způsobem, aby bylo nepochybné, v jakém konkrétním jednání pracovníka je spatřován; jen taková konkretizace použité-

ho důvodu po skutkové stránce zajišťuje, že nevzniknou pochybnosti o tom, z jakého důvodu byl s pracovníkem okamžitě zrušen pracovní poměr, a že důvod nebude možné dodatečně měnit. Skutečnosti, které byly důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru, přitom není potřebné rozvádět do všech podrobností, neboť pro neurčitost a nesrozumitelnost projevu vůle je okamžité zrušení pracovního poměru neplatné jen tehdy, jestliže by se nedalo ani výkladem projevu vůle zjistit, proč byl pracovní poměr okamžitě zrušen.

Výklad projevu vůle (§ 240 odst.3 zák. práce) může směřovat jen k objasnění jeho obsahu, tedy ke zjištění toho, co bylo skutečně projevováno. Pomocí výkladu projevu vůle nelze "nahrazovat" nebo "doplňovat" vůli, kterou účastník v rozhodné době neměl nebo kterou neprojevil.

S názorem odvolacího soudu, podle kterého jsou okamžitá zrušení pracovního poměru se žalobci neplatná proto, že neobsahují skutkové vymezení jejich důvodů tak, aby je nebylo možno zaměnit s jiným důvodem, nelze souhlasit.

V dopisech ze dne 1.10. a 25.10.1993, i když obsahují také obecné vymezení důvodů okamžitého zrušení pracovního poměru, jsou uvedeny rovněž konkrétní skutečnosti, v nichž žalovaný spatřoval porušení pracovní kázně zvláště hrubým způsobem (např. žalobce A) se stal společníkem "firmy [redacted] [redacted] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [redacted]", aniž by si k tomu vyžádal předchozí písemný souhlas organizace, žalobce B) se stal jednatelem "firmy [redacted] se stejným předmětem podnikání, jejíž obchody mohou souviset s podnikatelskou činností [redacted]", oba žalobci porušili obchodní tajemství žalovaného tím, že poskytli "seznam prodávajících a nakupujících"). V tomto směru již ze samotného znění uvedených dopisů nevznikají pochybnosti o tom, z jakého důvodu byl se žalobci okamžitě zrušen pracovní poměr; už proto nebylo možné dovodit, že pro rozpor s ustanovením § 55 zák. práce jsou okamžitá zrušení pracovního poměru neplatnými právními úkony v plném rozsahu.

Tam, kde dopisy ze dne 1.10. a 25.10.1993 uvádějí důvody okamžitých zrušení pracovního poměru jen obecně, nelze skutečně

dovodit, v jakém konkrétním jednání žalobci organizace spatřovala porušení pracovní kázně zvláště hrubým způsobem. Odvolací soud však pochybil, když na splnění požadavků vyplývajících ustanovení § 55 zák. práce usuzoval jen z obsahu samotných písemných okamžitých zrušení pracovního poměru, aniž by se pokusil neurčitost písemného projevu vůle odstranit jeho výkladem.

Veden tímto nesprávným právním názorem se odvolací soud nezabýval tím, za jakých okolností žalovaný projev vůle směřující k rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením učinil. Při výkladu projevu vůle (§ 240 odst.3 zák. práce) není - jak uvedeno výše - významná samotná existence skutečností, které by jinak mohly být způsobilým důvodem pro rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením (pomocí výkladu projevu vůle nelze nahrazovat neprojevenou vůli), ale jen zjištění takových objektivních okolností existujících v době doručení dopisů žalovaného ze dne 1.10. a 25.10.1993 žalobcům (neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru je třeba posuzovat podle stavu existujícího v době doručení těchto dopisů žalobcům), za kterých byl projev vůle vůči žalobcům učiněn a z nichž lze na obsah vůle písemným projevem vyjádřené objektivně usuzovat. Jen v případě, že by ani pomocí výkladu projevu vůle nebylo možné spolehlivě a přesně zjistit to, co bylo po stránce skutkové důvodem k rozvázání pracovního poměru výpovědí, šlo by v této části (srov. § 242 odst.3 zák. práce) o neplatný právní úkon.

Za správný nelze považovat ani názor odvolacího soudu, podle kterého musí být v okamžitém zrušení pracovního poměru vymezen důvod zrušení tak, aby obsahoval "časový údaj o konkrétním porušení pracovní kázně", a to, kdy se organizace o něm dověděla. I když zachování lhůt uvedených v ustanovení § 53 odst.2 zák. práce je předpokladem platnosti okamžitého zrušení pracovního poměru, nejsou okolnosti rozhodné z hlediska tohoto ustanovení nezbytné pro skutkové vymezení důvodu okamžitého zrušení pracovního poměru. Z ustanovení § 55 zák. práce totiž vyplývá, že v okamžitém zrušení pracovního poměru musí být vymezen jeho důvod tak, aby jej nebylo možné zaměnit s jiným důvodem a aby bylo zajištěno, že uvedený důvod nebude dodatečně měněn. K dosažení účelu

sledovaného ustanovením § 55 zák. práce není vždy potřebné, aby okamžité zrušení pracovního poměru obsahovalo také údaje o tom, kdy se organizace dověděla o důvodu okamžitého zrušení pracovního poměru, kdy tento důvod vznikl, popřípadě zda byl důvod okamžitého zrušení pracovního poměru předmětem šetření jiného orgánu, neboť i bez těchto údajů může být nepochybné, proč byl s pracovníkem okamžitě zrušen pracovní poměr.

V souladu se zákonem není rovněž závěr odvolacího soudu o tom, že ■■■■■ nemohl při rozvázání pracovního poměru se žalobci jednat jménem žalovaného jako jeho statutární orgán.

V průběhu řízení bylo soudy zjištěno, že žalovaný, který je společností s ručením omezeným, měl v době, kdy se žalobci okamžitě zrušil pracovní poměr, jediného společníka, a to akciovou společnost ■■■■■ se sídlem v ■■■■■. Statutárním orgánem akciové společnosti je její představenstvo, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem (srov. § 191 odst.1, větu první obch. zák.). Jmenování jednatelů společnosti s ručením omezeným patří do působnosti valné hromady společníků (§ 125 odst.1 písm.f) obch. zák.), společníci ovšem mohou přijímat rozhodnutí i mimo valnou hromadu (srov. § 130 obch. zák.).

Odvolací soud dovodil, že ■■■■■ ve skutečnosti nebyl statutárním orgánem žalovaného, neboť představenstvo, na jehož jednání dne 1.10.1993 měl být "zvolen" jednatelem, není orgánem společnosti s ručením omezeným. Odvolací soud však náležitě nepřihlédl k tomu, že o jmenování ■■■■■ jednatelem žalovaného rozhodlo dne 1.10.1993 představenstvo akciové společnosti ■■■■■, tedy statutární orgán jediného společníka žalovaného. Z důvodů uvedených odvolacím soudem proto nelze činit závěr, že ■■■■■ nemohl být statutárním orgánem žalovaného.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu není správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto ve věci samé, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení (srov. § 242 odst.2 písm.b) o.s.ř.), zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1, část věty za středníkem, § 243b odst.2, věta první o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 21. listopadu 1996

Předseda senátu:

JUDr. Ljubomír Drápal,

